

Identifying technological trends in crime prevention management

Hasan Mofakhmi Shahrestani¹
Ebrahim Davoodi Dehaghani²

Type of article: research article

Received: 31/01/2023

Accepted: 15/04/2023

NAJA Strategic Studies Quarterly/Vol.8/NO.1(serial27)/Spring 2023*187-210

DOR: 20.1001.1.25381946./ssj.2023.100983

Abstract

The current research, based on the knowledge of future studies and based on one of the important patterns of this knowledge, was carried out in order to develop crime prevention management in the future operational environment. The mentioned environment is changing in social, technological, economic, ecological, political and values fields; Based on this, the current research seeks to answer the question of "what are the technological trends of crime prevention management" and from this point of view, the research is practical and based on qualitative methodology. The research participants were experts and experts in the field of crime prevention management, and the research tool was a semi-structured interview. The method of data analysis in the current research is the content analysis method and the findings of the research show that the rapid growth of technology and the high speed of changes in this environment and the ability to use it in many crimes cause the transformation of most existing processes and common products and create a new field for technological innovations. brings that, in turn, they will be effective in the field of crime prevention. Among the most important results of the current research is that the design of a suitable structure for the management of crime prevention depends to a great extent on having new and appropriate insights and insights by leaders and planners, and technological trends help to achieve this insight.

Keywords: future studies, crime prevention, crime prevention management, technological factors.

1. Assistant Professor of Passive Defense Department, Amin University of Police Sciences, Tehran, Iran, h.mofakhmi1355@gmail.com

2. Associate Professor, Department of Strategic Management and Future Studies, Amin University of Police Sciences, Tehran, Iran (corresponding author) davoodi57@chmail.ir m

شناسایی روندهای فناوریانه مدیریت پیشگیری از جرم

حسن مفخمی شهرستانی^۱

ابراهیم داودی دهاقانی^۲

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۱۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۱/۲۶

فصلنامه مطالعات راهبردی ناجا/سال هشتم/ شماره ۱ (پیاپی ۲۷) - بهار ۱۴۰۲* ۱۸۷-۲۱۰

DOR: 20.1001.1.25381946/SSJ.2023.100983

چکیده

پژوهش حاضر، مبتنی بر دانش آینده‌پژوهی و بر اساس یکی از الگوهای مهم این دانش، به دنبال توسعه مدیریت پیشگیری از جرم در محیط عملیاتی آینده انجام شد. محیط یادشده در عرصه‌های اجتماعی، فناوریانه، اقتصادی، بوم‌شناسی، سیاسی و ارزش‌ها، در حال دگرگونی است؛ بر این اساس، پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این پرسش است که «روندهای فناوریانه مدیریت پیشگیری از جرم کدام‌اند» و از این نظر، پژوهش کاربردی است و بر اساس روش‌شناسی کیفی انجام پذیرفته است. مشارکت‌کنندگان پژوهش، خبرگان و صاحب‌نظران حوزه مدیریت پیشگیری از جرم بوده‌اند و ابزار پژوهش، مصاحبه نیمه‌ساختاریافته است. روش تحلیل داده‌ها در پژوهش حاضر، روش تحلیل مضمون است و یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که رشد شتابان فناوری و سرعت بالای تغییرات در این محیط و قابلیت به‌کارگیری آن در جرایم متعدد باعث متحول شدن بیشتر فرآیندها و محصولات متداول موجود می‌شود و عرصه نوینی را برای نوآوری‌های فناوریانه پدید می‌آورد که به‌نوبه خود، در حوزه پیشگیری از جرم نیز مؤثر خواهند بود. از جمله مهم‌ترین نتایج پژوهش حاضر این است که طراحی ساختار مناسب برای مدیریت پیشگیری از جرم، تا حد بسیار زیادی در گرو دراختیارداشتن بصیرت‌ها و بینش‌های جدید و درخور توسط راهبران و برنامه‌ریزان است و روندهای فناوریانه کمک می‌کند که این بصیرت حاصل شود. **واژگان کلیدی:** آینده‌پژوهی، پیشگیری از جرم، مدیریت پیشگیری از جرم، عوامل فناوریانه.

۱. استادیار گروه پدافند غیرعامل، دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران، h.mofakhmi1355@gmail.com

۲. دانشیار گروه مدیریت راهبردی و آینده‌پژوهی، دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران (نویسنده مسئول) davoodi57@chmail.ir

مقدمه

یکی از الزام‌های توسعه و پیشرفت در هر زمینه، داشتن بینش نسبت به محیط، تصمیم‌گیری به‌موقع و داشتن برنامه هدفمند جامع و مانع است و این امر میسر نمی‌شود مگر اینکه موضوع آینده‌پژوهی به‌صورت صحیح و موفق انجام شود. یکی از عواملی که به‌طور قطع، در هدایت صحیح فعالیت‌ها مؤثر خواهد بود، افزایش دانش و آگاهی همه‌جانبه در خصوص تغییر و تحولات و شرایط محیطی در سطوح منطقه‌ای و ملی است (حسین‌هاشمی و همکاران، ۱۳۸۹: ۴۸). توسعه فناوری‌های نوین هر روز ابعاد جدیدتری یافته و در حال درهم‌نوردیدن و حضور فعال در تمامی زمینه‌ها و حوزه‌های بشری است. همین گستردگی و توسعه فراگیر آن موجب شده‌است تا بسیاری از ابعاد آن ناشناخته مانده و محل مناسبی برای مجرمان در اجرای عملیات مجرمانه آنها فراهم آورد (جلالی، ۱۳۹۱: ۷). پیشگیری از وقوع جرایم یکی از وظایف مهمی است که تحقق آن نیازمند شناخت همه‌جانبه شرایط محیطی است و باید به مدد آینده‌پژوهی (کاوش و مطالعه در زمینه دنیای آینده)، کشف کرد که برای تحقق این مهم، در آینده با چه مسائل و مقتضیات محیطی مواجه‌ایم تا در موقعیت فعلی خود را برای رویارویی با آن مهیا سازیم.

محوریت آینده‌پژوهی در دهه‌های اخیر و توجه محققان مدیریت به این مقوله، موجب شده‌است تا تحقیقات گسترده‌ای در این خصوص صورت گیرد؛ اما انجام‌نشدن پژوهشی مستقل با موضوع آینده‌پژوهی پیشگیری از جرم در کشور و مقدم‌بودن پیشگیری بر درمان و مقابله با جرم و همچنین، انتظارات مردم به‌عنوان یکی از اصلی‌ترین ذی‌نفعان پیرامون ایجاد بستر مناسب در راستای پیشگیری از جرایم و تأمین امنیت اجتماعی، ضرورت انجام این پژوهش را دوچندان می‌کند.

دستیابی به تصویر بزرگ از محیط کلان، بدون پویا و رصد مداوم محیط و دریافت علایم ضعیف، غیرممکن است. متغیرها، پیرامون‌ها و عوامل تأثیرگذار بر محیط باید شناسایی و تحت نظر قرار گیرند و این امر نیازمند الگوی خاص خود و توجه به بافت محیطی و شرایط متنوع ساختاری است. تحلیل روندها

به‌عنوان یک الگوی آینده‌پژوهی، مبتنی بر ارزیابی تجربی چند پدیده با معیارها و اقدامات تکرارشونده در طول زمان است. روند، خود، به‌معنای میل و حرکت به‌سوی ارزش‌هایی در سلسله‌های زمانی است که با نظم ثابت کاهش یا افزایش می‌یابد؛ به‌عنوان مثال، درصد رشد جمعیت یک کشور در فواصل ده‌ساله اغلب ثابت است. گاهی اوقات ما در مورد روندهای انتزاعی همچون کیفیت زندگی، وضعیت زندگی مشترک و ازدواج یا مناسب‌بودن وضعیت اقتصادی تعمق می‌کنیم و برای مطالعه دقیق آنها، شاخص‌های کمی مانند شمار و نرخ طلاق، خط فقر و... را تعریف می‌کنیم. تعیین دوره زمانی گردآوری اطلاعات امری مشکل است و به موضوع موردنظر بستگی دارد و هرچه این دوره طولانی‌تر باشد، اطلاعات کسب‌شده از کیفیت بالاتری برخوردار خواهند بود؛ بنابراین، در این تحقیق، به‌دنبال این مسئله هستیم که با استفاده از تحلیل روندها، از میان عوامل مختلف محیط خارجی که بر توانایی مدیریت پیشگیری از جرم تأثیرگذارند، با توجه به تغییر مستمر الگوهای ارتکاب جرم و پیچیده‌شدن شیوه‌های مدیریت پیشگیری از آن، به‌طور خاص رویدادها و روندهای عوامل فناورانه مؤثر بر مدیریت پیشگیری از جرم و نحوه توسعه و تکامل آنها و نیز فرصت‌ها و منابع مدیریت پیشگیری از جرم در محیط آینده را شناسایی کنیم. بنابراین، اهداف پژوهش به این صورت تدوین شد: ۱. شناسایی رویدادها یا روندهای فناورانه مؤثر بر مدیریت پیشگیری از جرم؛ ۲. شناسایی نحوه توسعه و تکامل عوامل فناورانه مؤثر بر مدیریت.

پیشینه تحقیق

در زمینه آینده‌پژوهی در حوزه مدیریت پیشگیری از جرم، پژوهش‌های اندکی صورت پذیرفته است که در اینجا به برخی از مطالعات مرتبط با پژوهش حاضر اشاره می‌شود.

اسماعیلی و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهش خود با عنوان "تحول قضایی و آینده‌پژوهی سیاست‌های پیشگیری و مبارزه با فساد اقتصادی" به این نتیجه رسیدند که بهره‌گیری هوشمندانه از دانش آینده‌پژوهی فرصت پیش‌بینی آگاهانه موج‌های تغییر جرایم و فساد را فراهم می‌نماید و آنگاه می‌توان طرح‌ها و روش‌هایی

را ترسیم نمود تا بتواند از جرایم و فسادهایی که ممکن است قربانیان زیادی در پی داشته باشد، پیشگیری نموده و با آن مبارزه نمود. آینده‌پژوهی این قابلیت را ایجاد می‌کند تا قوه قضاییه بتواند قبل از وقوع جرم و فساد، با ارتقای توانمندی‌ها و استفاده از فناوری و امکانات جدید، جرم را پیش‌بینی نموده و برای پیشگیری یا مبارزه با آن اقدام لازم را مدنظر قرار داده و به‌اصطلاح، غافلگیر نشود.

بایرام پور و دیگران (۱۴۰۱) در پژوهش خود با عنوان "الگوی راهبردی پیشگیری از فساد اداری با تأکید بر عامل شفافیت اداری" به این نتیجه رسیدند که عناصر و عواملی که موجب ایجاد فساد اداری در یک سازمان می‌شوند، مولفه‌ها و عواملی هستند که با اصلاح و مدیریت بهینه آنها، می‌توان ضمن ارتقای سلامت اداری، موجب رشد و تعالی سازمان شد. شاخص‌های ضعف نظارتی و ضعف راه‌های ارتباطی، هم‌رنگ‌جماعت شدن و ترجیح منافع فردی به منافع عمومی، دوری از معنویت (مادی‌گرایی و تجمل‌گرایی افراطی)، بیکاری و ضعف معیشت عمومی، از جمله عواملی هستند که در بروز فساد اداری نقش زیادی دارند.

شریفی میلانی و دیگران (۱۴۰۰) در پژوهش خود با عنوان "تدوین سناریوهای پیشگیری و مبارزه با موادمخدر" به این نتیجه رسیدند که چهار طرح به‌عنوان طرح‌های پیش روی پلیس مبارزه با موادمخدر در استان خراسان رضوی مطرح هستند: میزان مصرف، تنوع مصرف، مصارف خاص و جامعه آرمانی.

میرزاخانی و دیگران (۱۳۹۸) در پژوهش خود با عنوان "راهبردهای پیشگیری انتظامی از جرم با نگاه به آینده" که جامعه آماری آن متشکل از اساتید دانشگاه علوم انتظامی‌امین بودند، به این نتیجه رسیدند که مشارکت اجتماعی در تصمیم‌سازی‌های آینده پلیس و حمایت افکار عمومی جامعه در اولویت فرصت‌ها، ضعف مشارکت نهادهای فرهنگی و حمایت افکار عمومی جامعه از برنامه‌های آینده پلیس در اولویت تهدیدها، سازمان پیش‌رو در فناوری اطلاعات و تمرکز بر اقدام‌های کنشی در اولویت قوت‌ها و طراحی‌نکردن و اجرانشدن برنامه‌های کیفی متناسب با جرایم آینده و ضعف آموزش‌ها متناسب با جرایم آینده در اولویت ضعف‌ها قرار دارند.

نوروزی و دیگران (۱۳۹۷) در پژوهش خود با عنوان "نقش آینده‌پژوهی در پیشگیری از سرقت منزل و خودرو (با تأکید بر روش طرح‌نگاری)" به این نتیجه رسیدند که در زمینه عوامل امنیتی، توجه به امنیت سایت‌ها و محیط‌های مجازی و سایبری، در زمینه عوامل اقتصادی، فقر و بیکاری، در زمینه عامل جغرافیایی و محیطی، نصب دوربین و دزدگیر و سپس کنترل حاشیه‌نشین‌ها و ساخت‌وسازهای استاندارد، در عوامل اجتماعی و فرهنگی، دسترسی به مواد مخدر و الکل و سپس توجه همسایگان و افراد محل به حضور افراد غریبه و بعد از آن، توجه به خانه‌های مجردنشین، به‌ترتیب به‌عنوان عوامل مهم پیشگیری از سرقت محسوب می‌شوند و درنهایت، براساس نتایج تحقیق، عامل اقتصادی مهم‌ترین عامل سرقت است و برای پیشگیری از سرقت‌ها باید به معیارهای اقتصادی توجه بیشتری شود.

صمدنژاد و همکاران (۱۳۹۴) در تحقیق خود با عنوان "کاربرد آینده‌پژوهی در حوزه مدیریت پیشگیری جرایم سایبری"، ضمن توصیف ماهیت فضای مجازی، به تعریف جرایم سایبری و کاربرد آینده‌پژوهی در مدیریت پیشگیری از جرایم سایبری به‌روشنی تحلیل‌پرداختند. در این تحقیق، به دو ایراد اساسی بر تمامی طرح‌های جاری پیشگیری از جرم شامل "تدوین راهبردهای پیشگیری از جرم فقط بر مبنای معضلات شناخته‌شده گذشته" و "غفلت از امکان بروز تغییرات ناگهانی در الگوهای وقوع جرایم و نیز امکان جابه‌جایی الگوهای جرایم در آینده" اشاره و تأکید کردند که مدیران پیشگیری از جرم در برنامه‌ریزی‌های پیشگیرانه، باید به این دو مؤلفه اساسی، توجه لازم را مبذول دارند.

باباغیبی از غندی (۱۳۸۸) در تحقیق خود با عنوان "آینده‌پژوهی؛ رویکردی نو در طراحی برنامه‌های پیشگیری از جرم"، ضمن طرح و بررسی دو چالش عمده موجود در برنامه‌های فعلی پیشگیری از جرم در سطح کشور، آینده‌پژوهی را به‌عنوان یکی از ابزارهای نوین مدیریت برای کمک به حل مشکلات فعلی برنامه‌های پیشگیری از جرم معرفی کرده و با تبیین قلمروهای مطالعاتی آینده‌پژوهی، کم و کیف تأثیر آن بر طرح‌های پیشگیری از جرم و زمینه کاربرد این علم در مباحث پیشگیری از جرایم را بیان کرده‌است. همچنین، ضمن معرفی

اصول، تعاریف اساسی و مفاهیم اولیه علم آینده‌پژوهی، برخی از مهم‌ترین انواع روش‌های آینده‌پژوهی را مطرح و در ادامه نیز با ارائه الگوی مناسب برای به‌کارگیری در مطالعات جامع این حوزه، راهکاری مناسب برای کاربردی کردن استفاده از این علم نو در زمینه پیشگیری از جرم ارائه نموده‌است.

عابدینی (۱۳۸۸) در مطالعه خود با عنوان "جرم در فضای مجازی، ضرورت آینده‌پژوهی"، با بیان اینکه در فضای جدید، فعالیت پلیس نقشی متفاوت از گذشته برعهده داشته و تنها مراقبت از خیابان، مانع از ارتکاب جرم نشده و کشف جرم را در پی نخواهد داشت، تأکید می‌کند که پلیس باید وارد فضای مجازی شده و گشت‌های خود را در این فضا نیز طراحی و اجرا کند و چاره‌های جز کشف جرم در فضای مجازی ندارد. هدف از تحقیق یادشده، ترسیم آینده جرایم در فضای مجازی است و تلاش شده‌است تا جرایم فضای مجازی، بیش‌ازپیش موردتوجه قرار گیرد.

احسانی و انعامی (۱۳۹۰) در مطالعه خود با عنوان "دیده‌بانی آینده موادمخدر و روان‌گردان و جایگاه پلیس زن ایران در مواجهه با روندهای تأثیرگذار بر آن" با پویش محیطی و دیده‌بانی و رصد روندهای تأثیرگذار بر موادمخدر این نتیجه را به‌دست آورده‌اند که ایفای نقش و مأموریت‌های پیشنهادی پلیس زن ایران در آینده، به تحولاتی در ساختار فراجا و به‌طور خاص در پلیس مبارزه با موادمخدر نیاز دارد. به‌طور ویژه، پیشنهاد مقاله یادشده، در نظر گرفتن بخش زنان در پلیس موادمخدر فراجا و ایجاد شبکه دیده‌بانی پلیس زن با توجه به نیازها، راهبردها و چشم‌انداز در حوزه پیشگیری از جرم و مبارزه با موادمخدر و روان‌گردان است.

ادبیات نظری تحقیق

مدیریت پیشگیری از جرم

پیشگیری از جرم عبارت است از پیش‌بینی، شناسایی و ارزیابی خطر وقوع جرم و اتخاذ تدابیر و اقدام‌های لازم برای جلوگیری از وقوع آن. تعریف یادشده، یک فرآیند سه مرحله‌ای را برای پیشگیری از جرم ترسیم می‌کند که در آن، نیاز

به شناسایی خطر جرم، تهیه یک طرح اجرایی و اجرای طرح به منظور از بین بردن یا کاهش خطر را نمایان نموده‌است و نکته مهم آن است که هیچ‌یک از این سه مرحله، به‌تنهایی موثر نیست و هریک از این مراحل، بر اساس مرحله قبلی خود بنا می‌شود (جوان‌جعفری و سیدزاده‌ثانی، ۱۳۹۱: ۳۰۵).

منظور از مدیریت در علوم اداری و اقتصاد، فرآیند به‌کارگیری مؤثر و کارآمد منابع مادی و انسانی توأم با برنامه‌ریزی، سازماندهی، بسیج امکانات، هدایت و کنترل است که برای دستیابی به هدف‌های سازمانی صورت می‌گیرد. از این منظر، اصول مدیریت به این شرح است: ۱. برنامه‌ریزی؛ ۲. سازماندهی؛ ۳. بسیج امکانات و منابع؛ ۴. هدایت و سرپرستی؛ ۵. نظارت و کنترل (منصورآبادی و ابراهیمی، ۱۳۸۷: ۱۱).

تاریخ پیشگیری جمعی از بزه‌کاری تا مدت‌ها، فقط با تدابیر و اقدام‌های خاص، متفرقه و فاقد هرگونه هماهنگی همراه بود؛ اما از حدود چند دهه قبل، ضرورت تأسیس یک سازمان مرکزی در سطح ملی برای ایجاد هماهنگی، تعریف و تدوین سیاست ملی پیشگیری از بزه‌کاری و نیز ارتقای کیفیت اقدام‌های پیشگیرانه به‌طور جدی احساس شد. در پاسخ به این ضرورت، سازمان‌های رسمی پیشگیری از بزه‌کاری از طرف دولت‌ها و برای ایجاد هماهنگی و برنامه‌ریزی در این قلمرو به‌تدریج تأسیس و آغاز به‌کار کردند. گذر از سطح اقدامات محدود و متفرقه به‌سمت پیشگیری برنامه‌محور و در سطح ملی که در پاسخ به ضرورت مبارزه مؤثرتر با بزه‌کاری در حال‌گسترش صورت می‌گرفت، منجر به پیدایش مدیریت پیشگیری از جرم شد؛ تحولی که با تغییر ایدئولوژی دولت‌ها سرعت بیشتری به خود گرفته است (گسن، ۲۰۰۳: ۶۶۰). بنابراین، با توجه به مفهوم مدیریت در علوم اداری و اقتصاد، مدیریت پیشگیری از جرم، بر فرآیند به‌کارگیری مؤثر و کارآمد منابع مادی و انسانی همراه با برنامه‌ریزی، سازماندهی، بسیج امکانات، هدایت و نظارت برای کنترل و مهار بزه‌کاری قبل از وقوع جرم اطلاق می‌گردد.

چنانچه فارغ از دیدگاه‌های مرسوم و با نگاهی دقیق و آسیب‌شناسانه، طرح‌های پیشگیری از جرمی که تاکنون توسط سازمان‌های گوناگون در کشور

انجام پذیرفته است^۱ (و یا حتی امروزه پیشنهاد می‌شود) مورد بررسی قرار گیرد، نکته‌ای ظریف و درعین حال جالب آشکار خواهد شد و آن این است که تمام این طرح‌ها، سمت‌وسو و راهبردهای پیشگیری از وقوع جرایم را تعیین کرده و برای رفع آنها تدوین شده است؛ به عبارت بهتر، رویکرد اصلی طراحان و برنامه‌ریزان برای پیشگیری از وقوع جرایم، همواره رویکردی مسئله‌محور^۲ بوده است. این موضوع شاید در نگاه اول بسیار طبیعی به نظر برسد اما با اندکی تأمل، مشخص می‌شود که بسیاری از مشکلات برنامه‌های پیشگیری از جرایم در کشور - که باعث کاهش تأثیرگذاری مناسب آنها می‌شود - از همین نوع نگاه آغاز می‌شود؛ بدین معنی که نخست، بروز تخلف یا جرم در یک حوزه، روندهای معمول جامعه را در نقطه‌ای دچار نقصان و آسیب غیرقابل تحمل می‌سازد و اوضاع به مرز بحرانی می‌رسد و در این حالت، در مرحله اول سعی می‌شود تا با هر روش ممکن - حتی با روش‌های مقطعی و برای کوتاه‌مدت - نسبت به رفع مشکل اقدام شود و در مرحله بعد، این مشکل نیز به پژوهش‌ها و پیش‌بینی‌های جاری برای تدوین طرح‌های جامع پیشگیری از وقوع جرایم اضافه می‌شود تا شاید مانع بروز این مشکل در زمان و مکانی دیگر شود (باباغیبی از غندی، ۱۳۸۸: ۱۱۷). این درحالی است که وجود این دیدگاه در مدیریت پیشگیری از جرم، باعث غافلگیری در مقابل دلایل بروز جرم خواهد شد. به عبارتی، این برنامه‌ها گذشته‌محور هستند و از این‌رو، از پیشرفت فناوری، تغییر الگوهای رفتاری افراد، ظهور پدیده‌های جدید فناوری یا اجتماعی و... که ممکن است در آینده واقع شوند، غافل شده‌اند. از سوی دیگر، در بسیاری از طرح‌های جامع و برنامه‌ریزی‌های بلندمدت، طراحان برنامه‌ها، آینده را به صورت الگویی خطی از زمان حال دیده و از توجه به تغییرات ناگهانی و جابه‌جایی سرمشق^۳ غفلت می‌کنند. اندکی دقت و مطالعه در طرح‌ریزی‌های بلندمدت مرسوم در طرح‌های پیشنهادی برای پیشگیری از جرم

۱. طرح‌هایی مانند ارتقای امنیت اجتماعی، کنترل مجرمان سابقه‌دار، پیشگیری از وقوع جرم، منشور حقوق شهروندی و... از جمله این طرح‌ها هستند.

2. Problem oriented

3. Paradigm shift

تغییر در مجموعه مفاهیم، ارزش‌ها، ادراک‌ها و کاربست‌های مشترک یک اجتماع در مورد یک موضوع که بینش خاص اعضای آن اجتماع را درباره واقعیت شکل می‌دهد و براساس آن اجتماع خود را سازمان می‌دهد و جهان پیرامون را تعبیر و تفسیر می‌کند.

در کشور نشان می‌دهد که بیشتر برنامه‌ریزی‌ها برای آینده، براساس یک تحلیل روند خطی از آینده انجام پذیرفته‌است (سعیدی‌تنها، ۱۳۸۶: ۷۹)؛ این امر موجب می‌شود تا توجه لازم به دو مقوله بسیار مهم - یعنی امکان بروز تغییرات ناگهانی در الگوهای وقوع جرایم و نیز امکان جابه‌جایی الگوهای جرایم - مبذول نشود؛ در صورتی که بروز و وقوع جرایم به دلیل آنکه پیوسته تحت‌تأثیر تعداد زیادی از مؤلفه‌های گوناگون است، در این دو مورد بسیار آسیب‌پذیر است و طرح‌هایی که بدون این ملاحظات تدوین شوند، در این حوزه بسیار مورد ایراد خواهند بود. بنابراین، آینده‌پژوهی به‌عنوان یکی از جدیدترین دستاوردهای علمی بشر در عصر حاضر و ابزاری قدرتمند برای اصلاح رویکردها در عرصه مدیریت، ابزاری جدی برای پاسخ به نیازهای برنامه‌ریزی در حوزه پیشگیری از جرم است.

پیشگیری از جرم با رویکرد آینده‌پژوهی

مدیریت پیشگیری مبتنی بر تصویری درست از آینده و پیش‌بینی وقایع است و نیاز به آگاهی از اوضاع آینده، یک نیاز اساسی در برنامه‌ریزی پیشگیرانه است. پیش‌بینی سعی دارد تا با توسل به اتفاقات و مشاهدات قبلی و بر پایه وضعیت گذشته و حال، آینده را پیش‌بینی کند. در واقع، آینده‌پژوهان با استفاده از فنون مختلف عقلایی، تجربی و علمی، رویدادهای آینده را پیش‌بینی و ارزیابی می‌کنند. این روش‌ها در واقع، نسخه‌های اصلاح‌شده همان فنون مبتنی بر عقل سلیم و بصیرت هستند که مردم در زندگی خود از آنها استفاده می‌کنند. از سوی دیگر، به لحاظ تحول در الگوی جرایم و پیدایش جرم‌های نوین، اقدام‌ها و برنامه‌های پیشگیرانه سنتی، کارایی و اثربخشی لازم را از دست داده است؛ به گونه‌ای که تحول در اقدام‌های پیشگیرانه برای پیشگیری از جرم‌های نوین و سازمان‌یافته از مقوله‌هایی است که در کنوانسیون‌های اخیر سازمان ملل متحد مورد توجه جدی قرار گرفته‌است (شاطری‌پور، ۱۳۸۵: ۸۷)؛ برای نمونه، می‌توان به ماده ۳۱ کنوانسیون جرم‌های سازمان‌یافته فراملی و مواد ۵ و ۶ کنوانسیون سازمان ملل متحد در زمینه مبارزه با ارتشا اشاره کرد که با عنوان "سیاست‌های پیشگیری و سازمان‌های متولی پیشگیری" به این موضوع پرداخته است. طبق بند ۳ ماده ۵ این کنوانسیون، هر یک از دولت‌های عضو، به‌طور مرتب نسبت به

ارزیابی کارآمدی مقررات و تدابیر مربوط به پیشگیری و مبارزه با جرم اقدام خواهند کرد.

در حال حاضر، کشورهای مختلف به‌طور ویژه، پیشگیری از جرم و مدیریت آن را مورد توجه قرار داده‌اند. توجه اساسی دولت‌ها به سرمایه‌گذاری در خصوص هدایت هدفمند و سازماندهی شده پیشگیری و ایجاد نهادهای دائمی برای سیاست‌گذاری و هماهنگی در این زمینه است. افزایش بودجه پیشگیری از جرم در کشورهای مختلف نشان‌دهنده توجه دولت‌ها به این مهم است؛ به‌عنوان مثال، در کشور بلژیک، بودجه تخصیص‌یافته برای این منظور، از ۵ میلیون فرانک در سال ۱۹۸۹ به ۷/۱ میلیارد فرانک در سال ۱۹۹۶ رسیده‌است و در آمریکا نیز سالانه بودجه یک‌صد میلیون دلاری به پیشگیری از جرم اختصاص داده می‌شود. فعالیت حدود ۲۴۴۰۸۹ سایت اینترنتی ویژه پیشگیری از جرم و نیز وجود چهار هزار کتاب و پایان‌نامه در خصوص این موضوع در کتابخانه شورای ملی کشور بلژیک، از نمونه‌ها و نشانه‌های توجه جدی به این موضوع در سطح جهان است (همان: ۸۹). در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران نیز اندیشه پیشگیری از جرم انعکاس یافته است و در بند ۵ اصل ۱۵۶ قانون یادشده، یکی از وظایف قوه قضائیه، پیشگیری از جرم اعلام شده‌است. قلمرو و دامنه پیشگیری از جرم، به نحوی که مزاحم استقلال قوا نباشد، شرایط و اشکال پیشگیری از جرم و درنهایت، آثار اقدامات قابل اجرا برای پیشگیری از جرم، اموری است که به مدیریت جامع و واحد نیاز دارد؛ موضوع آینده‌پژوهی مدیریت پیشگیری از جرم، از این نقطه آغاز می‌شود.

هدف آینده‌پژوهی، مطالعه منظم آینده و به‌عبارت دیگر، علم و هنر کشف آینده و شکل‌بخشیدن به دنیای مطلوب فردا است (ملکی‌فر، ۱۳۸۵: ۱۰۲). آینده‌پژوهی در پی آن است که انسان را برای این رویدادهای غیرمنتظره آماده کند (هورر، ۲۰۰۹: ۲۹) و می‌کوشد تا با فراهم آوردن امکاناتی برای افزایش آگاهی از آینده، کنترل بر آن را افزایش دهد. به بیانی روشن‌تر، آینده‌پژوهی برای مطالعه آینده و تحقق اهداف کلیدی خود، در پی آن است که انتظارات ما را از آینده شناسایی کرده و کمک کند که تمامی توان و ظرفیت عوامل شکل‌دهنده، در راستای تحقق مطلوب‌ترین بدیل آینده، جهت‌دهی شوند (لمپرت، ۲۰۰۸: ۲۸).

ارزش اصلی طرح‌های آینده‌پژوهی - در هر حوزه‌ای که انجام شوند - تنها به خروجی مستقیم آنها نیست (اگرچه آنها نیز دارای ارزش بسیاری هستند) بلکه ارزش اصلی به مزایای فرآیندهای حاصل از آن است. سودمندی آینده‌پژوهی می‌تواند گستره بسیار وسیعی از جنبه‌های مختلف فردی یا سازمانی را دربرگیرد؛ که در اینجا به چند مورد از مهم‌ترین آنها اشاره می‌شود: تعمیق آگاهی جامعه، فرد و سازمان از آینده، افزایش امید به آینده، کشف فرصت‌ها، تقویت نگرش فرصت‌محوری و نفی نگرش مشکل‌محوری، کاهش احتمال غافلگیری نسبت به تحولات آینده، افزایش عاملیت در برابر آینده، تقویت احساس مسئولیت نسبت به نسل‌های آینده، کشف زنگ خطرهای نزدیک، شناخت روندهای پرتاقت و ماندنی، ایجاد تعادل بین اهداف بلندمدت و کوتاه‌مدت و آماده‌سازی برای پیشامدهای آینده (ملکی‌فر، ۱۳۸۵: ۵۹).

بدین ترتیب، مدیران تصمیم‌گیر در حوزه پیشگیری از جرم با کمک آینده‌پژوهی می‌توانند مهارت‌های جدیدی را برای مواجهه با نقش رو به افول نظام‌های ارزشی سنتی، همراه با احساس مسئولیت و درک و توجه بیشتر نسبت به تغییرات شتابان، کسب کنند. این مهارت با استفاده از ابزارهایی همچون آینده‌پژوهی باعث می‌شود تا آنها توجه خود را به ایجاد ساختار مناسب برای اتخاذ سیاست‌های آگاهانه‌تر و مدبرانه‌تر معطوف نموده و بتوانند در رویارویی با چالش‌های پیچیده قرن جدید، از یک نظام برنامه‌ریزی شفاف، روزآمد و انعطاف‌پذیر بهره‌مند شوند و برمبنای آینده‌پژوهی، آینده برنامه‌های پیشگیری از وقوع جرم را ترسیم کنند (باباغیبی ازغندی، همان: ۱۲۱). البته سازمان‌های درگیر در فرآیندهای پیشگیری از جرم، برای کسب موفقیت در حوزه فعالیت‌های آینده‌نگری، باید دو نکته مهم را مورد توجه ویژه قرار دهند: نخست، کسب اطلاعات مفیدی که دانش آنها را نسبت به این حوزه افزایش داده و در نتیجه، عدم قطعیت‌های مختلف مربوط به شرایط آینده را کاهش می‌دهد و دیگری، کسب توانمندی‌های مناسب برای بهره‌برداری از چنین دانشی در زمان مناسب. نباید فراموش کرد که دانش مفید، بدون توانمندی مناسب نمی‌تواند سهمی در دستیابی به موفقیت داشته باشد.

با توجه به اهمیت آینده‌اندیشی و تفکر در خصوص آینده و با درک اهمیت و نقش اراده آدمی، در سال‌های اخیر روش‌های گوناگونی در حوزه آینده‌پژوهی مطرح شده‌است که با توجه به جنبه‌های مختلف اهداف و مؤلفه‌های محیط پیرامونی، مبادرت به برنامه‌ریزی برای آینده یا یادگیری و فهم و درک حوادث محتمل آینده نموده‌اند. هریک از این روش‌ها فرآیندی را طراحی می‌کنند که با پیمودن آن می‌توان موفق به کشف آینده و شناسایی روندهای تأثیرگذار بر آن شد. البته نکته‌ای که باید مورد توجه قرار گیرد این است که دسته‌بندی روش‌های آینده‌پژوهی کاری بسیار مشکل است؛ زیرا این روش‌ها هنگام کاربرد انعطاف‌پذیر هستند و به‌آسانی از هم جدا و طبقه‌بندی نمی‌شوند. امروزه، در دنیا چندین روش عمده در مطالعات آینده‌پژوهی معرفی شده و مورد استفاده است که از مهم ترین آنها می‌توان به پس‌نگری از آینده به امروز، دیده‌بانی آینده، تجزیه و تحلیل روندها، طرح‌سازی، الگوسازی، توفان فکری (هم‌اندیشی)، تجزیه و تحلیل پیش‌ران ها، دلفی، دیدمان‌سازی و... اشاره کرد (پایا، ۱۳۸۲: ۳۷).

تحلیل روند^۱ براساس شیوه استیپ وی^۲

آینده‌پژوهی با شیوه تحلیل روند عبارت است از مطالعه یک روند مشخص به‌منظور کشف ماهیت، علت‌های بروز، سرعت توسعه و پیامدهای بالقوه آن. تحلیل روندها باید بسیار دقیق باشند؛ زیرا یک روند مشخص می‌تواند تأثیرهای بسیار متفاوتی را بر ابعاد گوناگون زندگی ما بر جای نهد و از سوی دیگر، بسیاری از این تأثیرها در نگاه اول قابل کشف نباشند؛ به‌عنوان مثال، افزایش طول عمر انسان بر اثر پیشرفت در علوم پزشکی و تغذیه، شمار افرادی را که باید برای آنها منابع زندگی فراهم شود، افزایش می‌دهد؛ اما از سوی دیگر، موجب می‌شود تا تعداد کسانی که می‌توانند با دریافت دستمزد به اقتصاد جامعه خدمت کنند نیز افزایش یابد (ملکی‌فر و همکاران، ۱۳۸۵: ۷۱).

تحلیل روند از دیدگاه ریچارد آلن اسلاتر^۳ به معنای بهره‌گیری از سلسله‌های زمانی و دیگر داده‌ها برای تشخیص و ردیابی تغییرات محیطی است و بینشی را

1. Trend analysis

2. STEEPV

3. Richard alen slaughter

در باب موقعیت‌های احتمالی آینده فراهم می‌آورد (اسلاتر، ۱۳۸۵: ۵۶). تحلیل روند یکی از متداول‌ترین روش‌های پیش‌بینی است و بر مشاهده و ثبت کارکرد و فعالیت گذشته یک عامل خاص تمرکز نموده و آن را به آینده تعمیم می‌دهد و شامل تحلیل دو گروه از روندها است: روندهای کمی که بر داده‌های آماری متکی است و روندهای کیفی که بر الگوهای اجتماعی، نهادی، سازمانی و سیاسی تأکید دارد. در روش کمی، داده تحلیل روند در طول یک محور زمانی بررسی و منحنی آن ترسیم می‌شود و پیش‌بینی آینده نزدیک، امری آسان است ولی در درازمدت چنین نیست؛ زیرا عناصر شگفتی‌ساز و متغیرهای دیگری وارد محیط می‌شوند. شناسایی و توصیف الگوها امری است که تاحدودی تجربی و تاحدودی خلاقانه است و شناسایی روند در مرحله آغازین، چالش‌برانگیزترین قسمت کار است^۱.

کشف و تدوین روندها با مطالعه فراگیر و کارشناسانه محیط و براساس شیوه‌هایی خاص صورت می‌گیرد؛ به‌عنوان نمونه، می‌توان به‌شماری از روندهای بزرگ و تأثیرگذار اشاره کرد. این روندها در حال حاضر مشهودند: شتاب گرفتن تاریخ، افزایش پیچیدگی، انقباض زمان و فضا، حرکت به‌سوی جامعه دانش‌بنیان، افزایش نقش فرهنگ، جوان بودن و افزایش جمعیت جنوب، پیشرفت سریع فناوری در شمال، شکاف دیجیتالی و... (المانجرا، ۱۹۹۰: ۹۳).

بر اساس یکی از روش‌ها به رصد عوامل و متغیرهای اجتماعی^۲، فناوریانه^۳، اقتصادی^۴، بوم‌شناسی^۵، سیاسی^۶ و ارزش‌ها^۷ پرداخته می‌شود. با بررسی و رصد متغیرهای یادشده می‌توان به ارزیابی مسائل و روندها و درک کامل محیط رسید و الگوهای در حال ظهور را شناسایی و پیش‌ران‌ها و ظرفیت‌های بالقوه آینده را استنباط کرد و با ترسیم چشم‌انداز و ویژگی‌های محیط‌های آینده، برای فرصت‌ها و تهدیدها آماده بود و به برنامه‌ریزی راهبردی دست زد. این

-
1. <http://en.wikipedia.org/wiki/futures-techniques>
 2. Social
 3. Technological
 4. Economic
 5. Ecology
 6. Political
 7. Values

عوامل به‌مثابه علایم حیاتی فرد مانند ضربان نبض و قلب، فشار خون و...، یک فهرست کنترل هستند که از طریق آن می‌توان به سلامت یا بیماری فرد یا سازمان پی برد و تمامی عناصر تأثیرگذار را به‌صورت نسبی پایش و پویش کرد. در میان روندهای یادشده، روندهای فناوریانه به‌دلیل تأثیرگذاری شگرف و شایان توجه در حوزه جرم، الگوهای ارتکاب جرم را به‌شدت تغییر داده و به‌دنبال آن، شیوه‌های مدیریت پیشگیری از جرم را نیز با چالش و تغییر مواجه می‌کند. این تغییرات اساسی، اولویت شناسایی روندهای متغیرهای عوامل فناوریانه را گوشزد می‌کند. در شناسایی روندهای متغیرهای عوامل فناوریانه، جمع‌آوری اطلاعات پیرامون تحولات علمی و فناوریانه، مرزکنی‌ها، نوآوری‌ها و اختراع‌ها، تحقیق و توسعه، اتوماسیون، برخورد افراد با تغییرات فناوریانه و محصولات جدید مورد پایش قرار می‌گیرند. براساس رصد متغیرهای پایش‌شده در طرح پرافیت^۱، فرصت‌های بالقوه سود و مزایا در محیط آینده دنیای اطلاعات^۲ که در سه کشور مجارستان، انگلستان و نروژ انجام گرفت، متغیرهای حوزه فناوریانه به‌شرح زیر هستند:

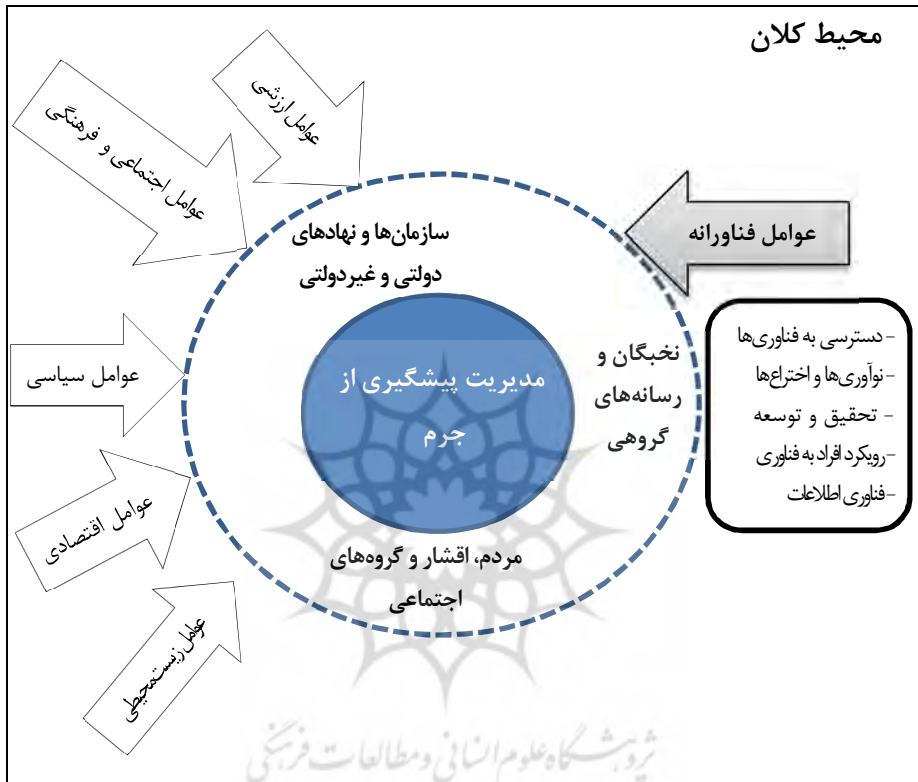
۱. دسترسی به فناوری‌ها: درصد افرادی که به فناوری‌های پیشرفته دسترسی دارند و از آن بهره می‌گیرند، سطح بهره‌برداری، درصد رشد، مقایسه این درصد با مقادیر متوسط جهانی؛
۲. ابداعات و اختراعات: شمار ثبت اختراعات، رعایت حق مالکیت معنوی، حوزه و درصد اختراعات در رشته‌های مختلف علوم و دانش، فن بازارها؛
۳. تحقیق و توسعه: شمار مراکز علمی و پژوهش، اندیشکده‌ها و کانون‌های تفکر، شمار محققان، درصد بودجه تخصیص‌یافته به پژوهش؛
۴. رویکرد افراد به فناوری: پذیرش فناوری‌های نوظهور یا مقابله با آنها، آموزش‌پذیری و بهره‌برداری از فناوری‌ها، چگونگی استفاده از فناوری‌ها؛

1. PROFIT

2. Potential profit opportunities in the future ambient intelligence world

برای ملاحظه پژوهش‌های صورت‌گرفته در طرح پرافیت براساس شیوه «استیپ وی»، ر.ک: www.eurescom.eu

۵. فناوری اطلاعات: میزان دسترسی به اینترنت (پرسرعت)، شمار رایانه‌های شخصی، شبکه‌های داخلی، بانکداری و تجارت الکترونیک (منزوی، ۱۳۸۸: ۹۳).

شکل ۱. محیط کلان مدیریت پیشگیری از جرم

روش تحقیق

پژوهش حاضر، پژوهشی کاربردی است که بر اساس روش‌شناسی کیفی انجام شده است. مشارکت‌کنندگان پژوهش، خبرگان و صاحب‌نظران حوزه مدیریت پیشگیری از جرم هستند و ابزار پژوهش، مصاحبه نیمه‌ساختار یافته بوده است. هجده مصاحبه انجام شده با استفاده از نرم‌افزار مکس کیودا^۱ نسخه ۲۰۱۸،

تحلیل شدند و بر اساس اصل اشباع نظری، با انجام مصاحبه هجدهم، داده جدیدی به دست نیامد. روش تحلیل داده‌ها در پژوهش حاضر، روش تحلیل مضمون است و برای اطمینان از اعتبار داده‌ها، از نظرات اساتید صاحب‌نظر در حوزه پژوهش استفاده شده است. برای حصول اطمینان از پایایی داده‌های پژوهش نیز از روش‌های رانو و پری (۲۰۰۳) شامل قابلیت باز یافت‌پذیری، تأییدپذیری و قابلیت تکرارپذیری و هدایت دقیق جریان گردآوری داده‌ها، ایجاد فرآیندهای ساخت‌مند برای اجرا و تفسیر مصاحبه‌های هم‌گرا و نیز بهره‌مندی از نظرات متخصصان کمک گرفته شد.

یافته‌های تحقیق

از تحلیل چندباره داده‌های جمع‌آوری‌شده، براساس سؤال‌های پژوهش، یافته‌های به‌دست‌آمده به شرح زیر دسته‌بندی شدند:

پرسش اول: کدام رویدادها یا روندهای فناوریانه بر مدیریت پیشگیری از جرم اثر گذارند؟

۱. برتری یافتن دنیای مجاز بر واقع و تغییر شکل و ماهیت جرایم؛
 ۲. افزایش کار مشترک در محیط سایبر و افزایش سریع جرایم در فضای سایبر؛
 ۳. رشد نمایی فناوری و سرعت تغییرات بالا و قابلیت به‌کارگیری در جرایم متعدد؛
 ۴. افزایش انتقال و همکاری فناوری میان بنگاه‌ها و ایجاد اتحادیه‌های راهبردی و گسترش جرایم سازمان‌یافته؛
 ۵. رشد بنگاه‌های بین‌المللی و نقش آنها در توسعه فناوری‌های مجرمانه؛
 ۶. نقش برتر بنگاه‌های چندملیتی در افزایش تنوع در فناوری‌های مجرمانه.
- پرسش دوم:** عوامل فناوریانه مؤثر بر مدیریت پیشگیری از جرم چگونه توسعه و تکامل می‌یابند؟

۱. روند توسعه فناوری‌های نوظهور نانو، زیستی و مواد جدید در هم‌افزایی

- با فناوری اطلاعات، به‌عنوان تحولات اساسی در آینده‌ای نزدیک مطرح هستند که هم‌افزایی آنها در مدیریت پیشگیری از جرم نیز توفیقات را برای کنترل جرم در پی خواهدداشت.
۲. ماهیت بین‌رشته‌ای فناوری‌های یادشده و نفوذ آنها به‌تمامی حوزه‌های صنعتی و فناورانه، باعث متحول‌شدن بیشتر فرآیندها و محصول‌های متداول موجود می‌شود و عرصه نوینی را برای نوآوری‌های فناورانه پدید می‌آورد که به‌نوبه خود، در حوزه پیشگیری از جرم نیز مؤثر خواهند بود و دست‌اندرکاران را به‌سمت به‌کارگیری فناوری‌های به‌روزتر برای پیشگیری و مقابله با جرم تحریک خواهند کرد؛
 ۳. توسعه، کاربرد و ظرفیت پیاده‌سازی این فناوری‌ها به‌صورت هم‌زمان در کشورها در حوزه‌های امنیت ملی، ایمنی عمومی و امور نظامی و انتظامی رخ می‌دهد که به‌دنبال آن، در حوزه‌های مختلف مدیریت پیشگیری از جرم نیز تأثیرگذار خواهد بود؛
 ۴. فناوری‌های وابسته به اطلاعات، فناوری‌های وابسته به حیات و فناوری‌های مربوط به علوم زمین و محیط زیست، به‌عنوان اولویت نخست حوزه‌ها طی دهه‌های آینده مطرح شده‌اند که به‌سرعت بر فرآیندهای جرم و پیشگیری از آن متمرکز خواهند شد؛
 ۵. رفع تحریم علمی و فناوری توسط قدرت‌های جهانی و رفع ممانعت انتقال فناوری‌ها در زمینه پیشگیری از جرم؛
 ۶. افزایش سهم بخش خصوصی در تولید و به‌کارگیری علم و فناوری نوین متناسب با شاخص‌های جهانی در حوزه مدیریت پیشگیری از جرم؛
 ۷. ایجاد جریان مستمر تبدیل طرح به محصول و تجاری‌سازی علم و فناوری و تولید ثروت در زمینه پیشگیری از جرم؛
 ۸. ایجاد نهادها و پژوهشگاه‌های برتر و مرزشکن در حوزه‌های مختلف مدیریت پیشگیری از جرم؛
 ۹. شناسایی و رفع مشکلات کوچک پیش از تبدیل‌شدن به مشکلات بزرگ‌تر توسط شرکت‌های با داده‌های به‌روزرسانی‌شده؛

۱۰. استفاده از نرم‌افزارهای آینده با رویکرد اطلاعات محوری به منظور کمک به دولت‌ها برای تصمیم‌گیری‌های آگاهانه‌تر در حوزه مدیریت پیشگیری از جرم (دولت‌ها با وجود اینکه هر روز در حال تصمیم‌گیری‌های حیاتی هستند، اغلب به صورت ماهانه یا سه‌ماهه به اطلاعات دقیق دسترسی دارند)؛

۱۱. استفاده از فرصت‌های فراهم‌شده توسط فناوری اطلاعات برای اتصال به شبکه‌های مختلف شهرهای جهان؛ نظیر استفاده از حسگرهای ارزان و بدون نیاز به نیروی انسانی یا سرمایه بیشتر مانند تراشه‌های آر.اف.آی.دی^۱ در کاربری‌های مختلف که امکان نظارت و رسیدگی دقیق‌تر در فرآیند مدیریت پیشگیری از جرم را فراهم خواهند کرد؛ مانند نصب حسگر در خودروها، با ایجاد امکان شناسایی مکان خودروهای سرقتی و صرفه‌جویی در زمان و پیشگیری از بسیاری از انواع سرقت‌ها؛

۱۲. گسترش زیرساخت‌های شبکه‌ای شامل جاده‌ها، خطوط تلفن، شبکه‌های برق، ماهواره‌ها و اینترنت در سراسر قلمرو سرزمینی به‌عنوان بخش مهمی از راه‌حل مشکل افزایش جرایم (رونند مهاجرت، نشان‌دهنده رشد شتابان مهاجرت به شهرها است؛ نرخ بالای شهرنشینی، مدیران شهری را وادار می‌کند تا از منابع موجود به صورت کارآمدتر استفاده کنند)؛

۱۳. افزایش تمایل شهروندان به ایجاد جامعه ایمن (این امر باعث افزایش مشارکت شهروندان می‌شود و شفافیت، زیرمجموعه این هدف است. بسترهای نرم‌افزاری مبتنی بر مشارکت اطلاعاتی، به جوامع اجازه می‌دهند تا در حل برخی از مشکل‌های ناشی از جرایم مشارکت کنند. همچنین، برخی از آنها به شهروندان اجازه می‌دهند تا در فرآیندهای مدنی و سرمایه‌گذاری در طرح‌های محلی پیشگیری از جرم همکاری

کنند. این بسترهای فناوری مدنی، به تضمین سلامت جوامع آینده کمک خواهند کرد؛

۱۴. توسعه و گسترش استفاده از اینترنت اشیا در جامعه و به‌کارگیری بانک اطلاعاتی تجهیزات متصل به اینترنت اشیا در کشور (این امر، امکان پیش‌بینی، پیش‌دستی و پیشگیری از جرایم را از طریق رصد دائمی تجهیزات یادشده مهیا خواهد کرد)؛

۱۵. استفاده از فناوری‌های گزارش‌دهی (این فناوری‌ها در آینده، به‌صورت خودکار اطلاعات را از سامانه‌های آماری دولت استخراج کرده و نمایش می‌دهند. این قابلیت‌ها، باعث توانمندسازی در یافتن اطلاعات موردنیاز شده و امکان مقایسه‌های مختلف را فراهم می‌آورد. در دهه آینده، نرم‌افزار گزارش‌دهی پیشرفته باعث صرفه‌جویی شده و به بهبود تصمیم‌گیری‌ها در مدیریت پیشگیری از جرم کمک خواهد کرد.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

هر جامعه‌ای به کمک نوآوری و خلاقیت به حیات خود ادامه خواهد داد؛ بنابراین، برای حل مشکل‌ها و جلوگیری از وقوع جرایم در کشور، مدیران برنامه‌ریزان باید جلوتر از زمان حرکت کنند و این امر نیازمند تلاش برای شناخت رویدادهای آینده و مؤلفه‌های تأثیرگذار بر آن است. رسیدن به‌چنین وضعی از آمادگی، نیازمند ابزارها و راهکارهای خاصی است؛ ابزارهایی که ویژگی‌های موج سوم مدیریت (تغییر برای انطباق با محیط آینده) در آن معنا یابد و به مدیران کمک کند تا مفاهیم تغییر و تحول در آینده را بهتر درک کنند و با به‌دست آوردن فرصت‌هایی بیشتر، خود را نه‌تنها با شرایط فعلی، بلکه با شرایط آینده سازگار و هماهنگ سازند. بنابراین، مدیران برنامه‌ریز در حوزه پیشگیری از جرم، باید ضمن تجهیز خود به هنر مدیریت در محیط بی‌ثبات و پویا و یادگیری چگونگی برخورد با پدیده تغییر و بهره‌برداری از آن، رویدادهای فناورانه پیشگیری از جرم را شناسایی کنند و با استفاده از آینده‌پژوهی، نگرش عمیق از تحولات آینده این حوزه را توسعه بخشند.

با توجه به اینکه تحلیل روند یکی از متداول‌ترین روش‌های پیش‌بینی است، بنابراین، باید متغیرها، پیش‌ران‌ها و عوامل تأثیرگذار بر محیط مدیریت پیشگیری از جرم، بر اساس شرایط بومی به‌طور مستمر شناسایی و رصد شوند. بررسی و رصد متغیرها و عوامل اجتماعی، فناورانه، اقتصادی، بوم‌شناسی، سیاسی و ارزش‌ها با استفاده از شیوه تحلیل روند می‌تواند به ارزیابی مسائل و روندها و درک کامل محیط کمک کند و ظرفیت‌های بالقوه آینده را مشخص سازد.

فهرست منابع

منابع فارسی

- احسانی، بهمن؛ انعامی، علی (۱۳۹۰)، "دیده‌بانی آینده موادمخدر و روان‌گردان و جایگاه پلیس زن ایران در مواجهه با روندهای تأثیرگذار بر آن"، فصلنامه پلیس زن، سال پنجم، شماره ۱۴، صص ۶۸ - ۵۱
 - اسلاتر، ریچارد آلن (۱۳۸۵)، دانش‌واژه آینده‌پژوهی، ترجمه مرکز آینده‌پژوهی علوم و فناوری دفاعی، تهران، انتشارات مرکز آینده‌پژوهی علوم و فناوری دفاعی
 - اسماعیلی، آیت‌اله؛ جمشیدی‌راد، محمدصادق؛ شیبانی‌فر، محمدحسن؛ صدری، سید محمد (۱۴۰۱)، "تحول قضایی و آینده‌پژوهی سیاست‌های پیشگیری و مبارزه با فساد اقتصادی"، ماهنامه جامعه‌شناسی سیاسی ایران، سال پنجم، شماره ۹، صص ۹۲ - ۷۹.
- doi: 10.30510/psi.2022.347431.3584
- باباغیبی‌ازغندی، علیرضا (۱۳۸۸)، "آینده‌پژوهی؛ رویکردی نو در طراحی برنامه‌های پیشگیری از جرم"، فصلنامه مطالعات پیشگیری از جرم، سال چهارم، شماره ۱۳، صص ۲۵ - ۴
 - بایرام‌پور، بهزاد؛ محمدیان‌ساروی، محسن؛ حقیقی، مسعود (۱۴۰۱)، "الگوی راهبردی پیشگیری از فساد اداری با تأکید بر عامل شفافیت اداری"، نشریه علمی مطالعات راهبردی ناجا، سال هفتم، شماره ۱، صص ۱۵۷ - ۱۳۳
 - جلالی، علی‌اکبر (۱۳۹۱)، "رفتارشناسی مجرمان در فضای سایبر"، فصلنامه کارآگاه، سال ششم، شماره ۲۱، صص ۲۵ - ۶
 - جوان‌جعفری، عبدالرضا؛ سیدزاده‌ثانی، سیدمهدی (۱۳۹۱)، رهنمودهای عملی پیشگیری از جرم، تهران، انتشارات میزان
 - سعیدی‌تنها، علی (۱۳۸۶)، جرایم آینده، راهکارهای آینده، مشهد، کانون اندیشه امروز
 - شاطری‌پور، شهید (۱۳۸۵)، "مطالعه جرم‌شناختی کنوانسیون پالرمو و مریدا"، پایان‌نامه برای دریافت درجه کارشناسی‌ارشد، تهران، دانشگاه امام صادق (ع)

- صمدنژاد، جواد؛ فضلی، حسن؛ لری، مجتبی (۱۳۹۴)، "کاربرد آینده‌پژوهی در حوزه مدیریت پیشگیری از جرایم سایبری علیه کارکنان ناجا"، فصلنامه علمی تخصصی دانش انتظامی زنجان، سال چهارم، شماره ۱۶، صص ۹۸ - ۷۹
- عابدینی، زین‌العابدین (۱۳۸۸)، "جرم در فضای مجازی، ضرورت آینده‌پژوهی"، فصلنامه کارآگاه، سال سوم، شماره ۹، صص ۴۲ - ۲۵
- لمپرت، رابرت جی و همکاران (۱۳۸۵)، برنامه‌ریزی پابرجا برای یک قرن: رویکردی نو در برنامه‌ریزی استراتژیک برای صد سال آینده، ترجمه وحید وحیدی مطلق و بهروز زارعی، تهران، انتشارات اندیشکده صنعت و فناوری (آصف)
- ملکی‌فر، عقیل و همکاران (۱۳۸۵)، الفبای آینده‌پژوهی (علم و هنر کشف آینده و شکل‌بخشیدن به‌دنایای مطلوب فردا)، تهران، انتشارات کرانه علم
- منزوی، مسعود (۱۳۸۸)، آینده‌پژوهی؛ مفاهیم و روش‌ها، پویش محیطی، تهران، نشر مرکز آینده‌پژوهی علوم و فناوری دفاعی مؤسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی
- منصورآبادی، عباس؛ ابراهیمی، شهرام (۱۳۸۷)، "تحولات مدیریت پیشگیری از جرم"، فصلنامه مطالعات پیشگیری از جرم، سال سوم، شماره ۸، صص ۱۱۲ - ۹۵
- میرزاخانی، عبدالرحمان؛ درویشی، صیاد؛ داودی‌دهاقانی، ابراهیم (۱۳۹۸)، "راهبردهای پیشگیری انتظامی از جرم با نگاه به آینده" نشریه علمی مطالعات راهبردی ناجا، سال چهارم، شماره ۱۳، صص ۷۸ - ۴۹
- نوروزی، محمد؛ حسین‌پور سعادت‌آبادی، جعفر؛ اسماعیلی، احمدرضا (۱۳۹۷)، "نقش آینده‌پژوهی در پیشگیری از سرقت منزل و خودرو (با تأکید بر روش طرح نگاری)"، فصلنامه انتظام اجتماعی، سال دهم، شماره ۲، صص ۲۰۶ - ۱۷۳
- هاشمی، حسین؛ علی‌اکبری، غلامرضا، بازرگانی، حسن؛ نادری، محمد؛ خورشیدی، علیرضا (۱۳۸۹)، "طراحی الگوی آینده‌پژوهی در توسعه منابع انسانی (مورد مطالعه: سپاه پاسداران انقلاب اسلامی)"، فصلنامه پژوهش‌های مدیریت منابع انسانی دانشگاه جامع امام حسین (ع)، سال دوم، شماره ۶، صص ۶۳ - ۵۰

- هندیانی، عبدالله (۱۴۰۰)، "تدوین سناریوهای پیشگیری و مبارزه با موادمخدر"، فصلنامه آینده‌پژوهی مدیریت، سال سی‌ودوم، شماره ۱، صص ۸۹-۷۴

منابع انگلیسی

- Elmandjra, Mahdi.(1990). Future studies: needs, facts and prospects, Symposium on the Future of the Islamic world, Algiers, 4-7 may 1990
- Fowles, Jib.(1998). Handbook of futures Research, Greenwood Press, PP. 249-272
- Hoover, W.(2009). The Future Of Human Resources: Technology Assists In Streamliing Your HR Department, Colorado Biz, 29, 4, 27
- Loveridge, Denis.(2002). The steepv acronym and process a clarification, The university of Manchester

